

УДК 658.012.8

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Іванієнко Віктор Васильович, кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський
національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
5591victor.vas@gmail.com

Розробці теоретичних засад економічної безпеки присвячені роботи багатьох вітчизняних і закордонних вчених, серед яких І. Ансофф, М. Портер, А. Томпсон, Ю. Черняк, І. Отенко, С. Ілляшенко, А. Козаченко, О. Ляшенко, В. Пономаренко, М. Кизим та ін. В сучасних умовах розвитку соціально-економічних систем теоретико-методичні засади управління такими процесами, з урахуванням фактору безпеки, не забезпечено в повній мірі. Це не сприяє впровадженню високоорганізованих і контрольованих процесів управління за цим напрямом, формуванню сучасного механізму управління та реалізації комплексного стратегічного управління безпекою розвитку соціально-економічних систем.

Сучасна парадигма управління безпекою розвитку соціально-економічних систем вимагає наступне:

– система економічної безпеки кожного підприємства є індивідуальною, її повнота і дієвість залежать від чинної в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним з працівників важливості гарантування безпеки бізнесу, а також від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств. Отже, одним з найбільш значущих елементів системи безпеки розвитку підприємства є механізм її забезпечення. Основне призначення механізму забезпечення економічної безпеки підприємства полягає в створенні і реалізації умов, що забезпечують економічну безпеку підприємства. Ці умови визначено виходячи з критерію економічної безпеки розвитку і її рівня;

– надійний захист економічної безпеки підприємства можливий лише за комплексного і системного підходу до її організації. Тому в економіці існує таке поняття, як система економічної безпеки підприємства. Ця система забезпечує можливість оцінити перспективи зростання підприємства, розробити тактику і стратегію його розвитку. Система економічної безпеки підприємства – це комплекс організаційноуправлінських, режимних, технічних, профілактичних і пропагандистських заходів, спрямованих на забезпечення діяльності підприємства та реалізацію захисту його інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз [1];

– економічна безпека у загальному випадку представляє стан суб'єкта господарювання, обумовлений рівнем ефективності використання наявних ресурсів, що забезпечує стабільний розвиток підприємства за рахунок його адаптації до умов функціонування й ефективної протидії загрозам і негативним впливам зовнішнього та внутрішнього середовища/ Відповідно управління економічною безпекою можна розглядати як процес розробки та реалізації комплексу заходів спрямованих на протидію загрозам зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Він спрямований на досягнення головної цілі, що полягає у створенні умов стабільного та ефективного функціонування підприємства за рахунок своєчасного виявлення та протидії загрозам його господарській діяльності;

– досягнення цілі створення ефективної системи управління безпекою розвитку підприємства передбачає рішення задач стратегічного та тактичного характеру. Так, основними задачами управління безпекою розвитку підприємства, які об'єднують і задачі управління безпекою, і управління розвитком підприємства, зводяться до:

аналізу діяльності підприємства і його взаємозв'язків з суб'єктами зовнішнього середовища;

аналізу, оцінки та прогнозування внутрішньої та зовнішньої безпеки та розвитку підприємства;

виявлення, аналізу і оцінки загроз безпеки та розвитку підприємства;

затвердження прийнятих рішень і організації плану реагування за фактом виникнення загроз;

впровадження заходів щодо попередження можливих загроз, ризиків у розвитку діяльності підприємства;

постійної модернізації системи забезпечення безпеки в розвитку конкретного підприємства [2];

– призначення інформаційного забезпечення у механізмі управління економічною безпекою підприємства полягає у своєчасному формуванні та видачі достовірної та повної інформації для прийняття управлінських рішень. Інформація в системі забезпечення економічної безпеки підприємства є предметом аналізу і одночасно продуктом кінцевої праці. Вхідні дані аналізуються, переробляються і передаються далі у вигляді службової інформації, рекомендацій, звітів, рішень. Обмін інформацією здійснюється в тому вигляді і тими способами, які передбачені правилами внутрішнього документообігу на підприємстві, який потрібно постійно удосконалювати. Обмін інформацією між учасниками системи забезпечення економічної безпеки здійснюється за допомогою інформаційної системи. Для формування інформаційного забезпечення і його ефективного застосування на підприємстві в процесі організації економічної безпеки, необхідно: визначення мети, задач, функцій всієї системи управління підприємством; виявлення руху інформації на підприємстві та формування схем інформаційних потоків; удосконалення системи документообігу; створення інформаційно-логічних моделей, які відображають взаємозв'язок інформації; створення масивів інформації у вигляді інформаційних баз даних тощо;

– основними критеріями оцінки ефективності та надійності сформованої системи управління безпекою розвитку соціально-економічних систем є:

надійний фінансово-економічний стан та сталий розвиток, збереження і примноження матеріальних цінностей підприємства, високий рівень конкурентоспроможності продукції та інвестиційної привабливості

підприємства, впровадження в систему управління вимог та методичних розробок міжнародних та національних стандартів бізнесу ведення бізнесу;

використання інноваційних технологій у виробничій діяльності та сучасних;

недоторканість комерційної інформації і всіх ресурсів та впровадження логістичного управління;

своєчасне попередження кризових ситуацій і нейтралізація негативних чинників, що впливають на діяльність підприємства;

– велике значення для забезпечення результативності управління економічною безпекою розвитку підприємства мають спосіб взаємоузгодження інтересів стейкхолдерів підприємства й кількісні та якісні ознаки його ресурсного забезпечення. Ідеальним, хоча далеко не завжди досяжним, є спосіб гармонізації інтересів стейкхолдерів підприємства. Щодо ресурсного забезпечення, то під ним пропонується розуміти упорядковану сукупність дій щодо пошуку, вибору та використання ресурсів, а також створення адміністративно-правових, організаційно-управлінських, техніко-технологічних, морально-психологічних, інформаційно-аналітичних умов, необхідних для перебування підприємства у тому чи іншому стані економічної безпеки [3].

Сканування зовнішнього середовища бізнесу також є одним із важливих складових сучасної парадигми управління безпекою розвитку соціально-економічних систем.

1. Живко З.Б., Черевко О.В., Зачосова Н.В., Живко М.О., Баворовська О.Б., Занора В.О.; за ред. З.Б. Живко. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 120 с.

2. Мушнікова С.А. Теоретико-методичний базис управління безпекою розвитку підприємства // Проблеми економіки. 2020. № 1 (43). С. 159-165.

3. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія // О. М. Ляшенко. 2-ге вид., переробл. К. : НІСД, 2015. – 348 с.